

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ISSN: 1300-3003

Sayı: 42

Samsun – 2017

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
ISSN: 1300-3003
2017 Sayı: 42

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY
REVIEW OF THE FACULTY OF DIVINITY
ISSN: 1300-3003
2017 Number: 42

Ondokuz Mayıs Üniversitesi adına sahibi /
Owner on behalf of Ondokuz Mayıs University

Prof. Dr. Sait BİLGİÇ
Rektör / Rector

Yazı İşleri Müdürü / Editor in Chief

Prof. Dr. Metin YILMAZ
Dekan / Dean

Editör / Editor

Doç. Dr. Cengiz BATUK

Editör Yrd. / Editorial Assistant

Yrd. Doç. Dr. Hasan ATSIZ

Sekretarya

Arş. Gör. Dr. Asim DURAN
Arş. Gör. Halil İbrahim DOĞRAMACI

Tashih / Proof Reading

Arş. Gör. Rabia DOĞRU (Türkçe) Arş.
Gör. Tuğba BİLGİN (English)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Metin YILMAZ
Prof. Dr. Erkan PERŞEMBE

Prof. Dr. Ali BOLAT
Doç. Dr. Ahmet ÇAKIR

Doç. Dr. Cengiz BATUK
Doç. Dr. Recep GÜN

Yrd. Doç. Dr. Hasan ATSIZ
Yrd. Doç. Dr. Halil İbrahim HAKSEVER

Yrd. Doç. Dr. Rıza KORKMAZGÖZ

Baskı Yeri ve Tarihi / Publication Place and Date

Samsun, Ağustos 2017

e-baskı / e-publishing

<http://dergipark.gov.tr/omuifd>

Bu dergi uluslararası

veri indeksi,

TÜBİTAK-ULAKBİM

Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı ve

ASOS Index tarafından taranmaktadır.

Yayın Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Abdurrahman ÇETİN; Prof. Dr. Abdurrahman HAÇKALI; Prof. Dr. Abdurrahman ÖZDEMİR; Prof. Dr. Abdülkâki GÜNEŞ; Prof. Dr. Abdülkâdir DÜNDAR; Yrd. Doç. Dr. Abdullah ALPEREN; Doç. Dr. Adem KÖRÜKÇÜ; Doç. Dr. Ahmet ALBAYRAK; Prof. Dr. A. Ali BAYHAN; Prof. Dr. Ahmet ÇAYCI; Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR; Prof. Dr. Ahmet KOÇ; Prof. Dr. Ali AKDOĞAN; Prof. Dr. Ali BULUT; Prof. Dr. Ali Rıza GÜL; Doç. Dr. Ali Osman KURT; Prof. Dr. Ali Rıza AYDIN; Doç. Dr. Ayşe Zişan FURAT; Prof. Dr. Bahattin YAMAN; Doç. Dr. Bekir ŞİŞMAN; Prof. Dr. Bilal SAKLAN; Prof. Dr. Burhanettin TATAR; Prof. Dr. Cemal TOSUN; Prof. Dr. Cengiz GÜNDOĞDU; Doç. Dr. Dursun Ali AYKİT; Yrd. Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL; Prof. Dr. Dilaver GÜRER; Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM; Doç. Dr. Erdoğan BAŞ; Prof. Dr. Ejder OKUMUŞ; Prof. Dr. Eyüp BAŞ; Prof. Dr. Eyyüp TANRIVERDİ; Prof. Dr. Faruk KARACA; Y. Doç. Dr. Ferdi KOÇ; Prof. Dr. Ferhat KOCA; Prof. Dr. F. Kerim KAZANÇ; Prof. Dr. Gerald R. HAWTING; Prof. Dr. H. Yunus APAYDIN; Prof. Dr. H. Ahmet ÖZDEMİR; Doç. Dr. Halil APAYDIN; Prof. Dr. H. İbrahim BULUT; Prof. Dr. H. İbrahim ŞİMŞEK; Prof. Dr. Hanun YILDIZ; Prof. Dr. Hasan AYIK; Prof. Dr. Hasan ONAT; Y. Doç. Dr. Hüseyin AKPINAR; Prof. Dr. Hüseyin AYDIN; Prof. Dr. Hüseyin KARAMAN; Doç. Dr. Hüseyin AKPINAR; Prof. Dr. Hüseyin YILMAZ; Prof. Dr. İbrahim ÇALIŞKAN; Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakkı İNAL; Doç. Dr. Kadir GÜRLER; Prof. Dr. Kaşif Hamdi OKUR; Prof. Dr. İ. Hilmi KARSLI; Doç. Dr. İbrahim İŞİTAN; Doç. Dr. İhsan ARSLAN; Doç. Dr. Kadir GÜRLER; Prof. Dr. Kadir ALBAYRAK; Doç. Dr. Kemal ATAMAN; Doç. Dr. Kemal ÖZKURT; Doç. Dr. Kemal ÜÇÜNCÜ; Prof. Dr. Kemal YILDIZ; Doç. Dr. Kenan AYAR; Prof. Dr. Latif TOKAT; Prof. Dr. Lütfullah CEBECİ; Prof. Dr. M. Doğan KARAOĞŞUN; Prof. Dr. M. Zeki İŞCAN; Y. Doç. Dr. M. Kâmil YAŞAROĞLU; Prof. Dr. Mahmut AYDIN; Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ; Prof. Dr. Mehmet ATALAY; Prof. Dr. Mehmet OKUYAN; Doç. Dr. Mehmet TIRAŞCI; Prof. Dr. Mehmet EVKURAN; Prof. Dr. Mesut OKUMUŞ; Prof. Dr. Metin YASA; Prof. Dr. Metin YURDAGÜR; Prof. Dr. Michel REEBER; Prof. Dr. M. Haneî PALABIYIK; Prof. Dr. Muhittin SERİN; Prof. Dr. Musa K. YILMAZ; Prof. Dr. Musa YILDIZ; Prof. Dr. Mustafa ALICI; Prof. Dr. Mustafa BAKTIR; Prof. Dr. Mustafa BİYİK; Prof. Dr. Mustafa KARA; Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK; Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU; Prof. Dr. Münir KOÇTAŞ; Prof. Dr. Nebi GÜMÜŞ; Prof. Dr. Necmeddin GÖKKIR; Prof. Dr. Nesimi YAZICI; Prof. Dr. Nevzat AŞIKOĞLU; Prof. Dr. Nihat DALGIN; Prof. Dr. Nurullah ALTAŞ; Prof. Dr. Niyazi USTA; Prof. Dr. Remzi KAYA; Prof. Dr. Osman ŞAHİN; Prof. Dr. Osman TÜREK; Prof. Dr. Ömer AYDIN; Prof. Dr. Ömer Faruk YAVUZ; Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ; Prof. Dr. Rıza SAVAS; Prof. Dr. Ruhattin YAZOĞLU; Prof. Dr. Sadık KILIÇ; Prof. Dr. S. Sabri YAVUZ; Prof. Dr. S. Leyla GÜRKAN; Prof. Dr. Samim AKGÖNÜL; Prof. Dr. Selahattin POLAT; Doç. Dr. Selim EREN; Prof. Dr. Soner GÜNDÜZÖZ; Prof. Dr. Süleyman AKYÜREK; Prof. Dr. Süleyman GEZER; Prof. Dr. Süleyman TULÜCÜ; Doç. Dr. Şahin EFİL; Prof. Dr. Şerafettin GÖLCÜK; Doç. Dr. Şeref BOYRAZ; Prof. Dr. Şevket TOPAL; Prof. Dr. Şevket YAVUZ; Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ; Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR; Prof. Dr. Şuayir OK; Prof. Dr. Vejdi BİLGİN; Prof. Dr. Yavuz KÖKTAŞ; Prof. Dr. Yavuz ÜNAL; Prof. Dr. Yaşar KURT; Prof. Dr. Yavuz FIRAT; Prof. Dr. Y. Vehbi YAVUZ; Prof. Dr. Yurdagül MEHMEDOĞLU; Prof. Dr. Yusuf İŞÇİK; Prof. Dr. Y. Şevki YAVUZ; Prof. Dr. Zafer ERGİNLİ; Prof. Dr. Zekeriyâ GÜLER.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (OMÜİFD); yılda iki kez yayımlanan hakemli bilimsel süreli bir yayın organıdır. Dergide yayımlanan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlara aittir. Yazılar, yayıncı kuruluşun izni olmadan kısmen veya tamamen bir başka yerde yayımlanamaz.

Yazışma Adresi / Corresponding Adress

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Dergi) Kurupelit / SAMSUN

Tel: 0362 4576084 Fax: 0362 4576083

e-mail: omuifd@gmail.com **web:** <http://dergipark.gov.tr/omuifd>

İÇİNDEKİLER

Makaleler / Articles

Prof. Dr. Metin YASA

Manevi Rehberlikte Varlıklararası Olumlu Derin İlişkiler Kurmanın
Mistik Değeri –Yunus Emre Örneği- 5-15
*Mystical Value of Setting a Deep Relationships Among Entities in Spiritual Guidance
-Case of Yunus Emre-*

Prof. Dr. Mevlüt KAYA & Nurettin KÜÇÜK

İbadetler ile Hayatın Anlamı ve Psikolojik İyi Olma 17-43
Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Investigation of the Relationship Between Life's Meaning and Psychological Well Being

Doç. Dr. Recep GÜN & Prof. Dr. Yılmaz CAN &
Doç. Dr. Eyüp NEFES & Doç. Dr. Ahmet ÇAKIR

45-98
Vezirköprü Yöresinde Bulunan 19 ve 20. Yüzyıl Osmanlı Mezar Taşları
The Ottoman Tombstones in the 19th and 20th Centuries in Vezirköprü

Prof. Dr. Mevlüt KAYA & Arş. Gör. Semra ÇİNEMRE &
Arş. Gör. Osman TAŞKIN & Şenay YAZGAN

Değerlerin Belirlenmesi Testi (DIT) ile Ahlakî Yargı Yeteneği Testi (MUT) 99-133
Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
*Examination of Relationship Between Defining Issues Test (DIT)
and Moral Judgment Test (MJT)*

Yrd. Doç. Dr. Recep ÖNAL

135-161
Ebü'l-Berekât en-Neseî'nin İlahî İsim ve Sıfatlara Yaklaşımı
The Approach of Abu Al-Barakat an-Nasafi to the Divine Names and Attributes of Allah

Yrd. Doç. Dr. Aydın BAYRAM

Osmanlı'nın Britanya'daki İlk ve Tek Şeyhülislamı 163-194
Abdullah Quilliam ve Liverpool İslâm Estitüsü
*The First and Only Sheikh Al-Islam of Ottoman in Britain:
Abdullah Quilliam and Liverpool Muslim Institute*

Arş. Gör. Murat VANLI

Osmanlı Toplumundaki Ahlakî Çöküntünün 17. Yüzyıl Şairi 195-225
Âşık Ömer'in Şiirlerinde Tezâhürü
*Appear of Moral Collapse in Ottoman Society
in the Poems of 17th Century Poetry Âşık Ömer*

Arş. Gör. Ömer DİNÇ & Arş. Gör. Yunus ÖZTÜRK	
Son Dönem Osmanlı Devlet Adamlarından Süleyman Feyzî Paşa'nın "Tefsîru Kavlihî Teâlâ Fe İn Lem Ya 'Tezilükum" Adlı Risalesinin Tahkikli Neşri <i>The Critical Edition of the Paper "Tafsîru Qawlihi Taâlâ Fa in Lam Ya 'tazilukum"</i> <i>by Suleyman Fawzi Pasha, One of the Statesmen of the Last Ottoman Period</i>	227-248

Kitap Tanıtım ve Değerlendirme / Book Reviews

Arş. Gör. Bekir ÖZÜDOĞRU	
Hadislerde Gizli Kusurlar –İllet ve Şâz-, Muhittin Düzenli	249-254

Arş. Gör. Enes ER	
İslam Düşüncesinin Aklileşme Süreci: Mu'tezile'nin Oluşumu ve Ebû'l-Hüzeyl Allaf, Osman Aydınlı	255-258

Arş. Gör. Murat VANLI	
Kuloğlu Şeyh İlyâs, Etvâr-ı Seb'a, Necdet Şengün	259-264

OMÜİFD
ONDO KUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
YAYIN İLKELERİ

1. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (OMÜİFD); yılda iki kez yayımlanan bilimsel hakemli bir yayın organıdır.
2. OMÜİFD her yıl Mart ve Eylül aylarında yayınlanır.
3. OMÜİFD'nin yayın dili Türkçe ve İngilizce'dir. Talep geldiği takdirde Arapça ve Fransızca makaleler de yayınlanabilir.
4. OMÜİFD'nde telif; çeviri; sadeleştirme; edisyon kritik ve kitap değerlendirmesi çalışmaları yayınlanır.
5. OMÜİFD'nde yayımlanmak üzere gönderilen telif makaleler; Yayın Kurulu tarafından incelendikten sonra konunun uzmanı en az iki hakeme gönderilir ve her iki hakemden de olumlu rapor gelmesi halinde yayımlanır.
6. Hakemlerden biri olumsuz görüş belirttiği takdirde makalenin yayımlanıp yayımlanmamasına Yayın Kurulu karar verir.
7. Hakemlerden biri veya her ikisi; "düzeltmelerden sonra yayımlanabilir" görüşü belirtirse; gerekli düzeltmelerin yapılması için makale yazara iade edilir.

- Düzeltilme yapıldıktan sonra hakemlerin uyarılarının dikkate alınıp alınmadığı Yayın Kurulu tarafından değerlendirilir.
8. Çeviri ve sadeleştirme yazılarında gönderiye metinlerin orijinallerinin bir kopyası da taranarak (bilgisayar ortamına aktarılmak suretiyle) eklenmelidir.
 9. Kitap değerlendirme yazılarının yayınına yayın kurulu karar verir.
 10. Yayımlanmasına karar verilen yazılara; İngilizce başlık; 50-200 kelime arasında İngilizce ve Türkçe özet yazar tarafından eklenir.
 11. OMÜİFD yayınlanan yazıların dil; üslup ve içerik açısından yasal ve hukuki sorumluluğu yazara aittir.
 12. Aşağıda açıklanan yazım ilkelerine ve biçimlendirmeye uyulmadan dergiye ulaştırılan yazılar; hakeme gönderilmeden önce düzeltilmesi için yazara iade edilir.

OMÜİFD
ONDO KUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
YAZIM İLKELERİ

1. Yazılar; PC Microsoft Office Word (Word 97 veya daha ileri bir versiyonu) programında yazılmalı veya bu programa uyarlanarak gönderilmelidir. Metin sonuna bibliyografya eklenmelidir. Gönderilen her yazının ekleriyle birlikte toplamı 30 sayfa (8.000 kelimeyi) aşmamalıdır.
2. Sayfa düzeni: A4 boyutunda olmalıdır. Kenar boşlukları soldan 3,5 cm; sağdan 3 cm; üstten 3,5 cm ve alttan 3 cm şeklinde ayarlanmalıdır.
3. Biçim: Metin kısmı Times New Roman yazı tipi; 12 puntoyla; başlıklar bold olarak; metnin tamamı 1,5 satır aralıkla; dipnotlar ise tek satır aralıkla ve 10 punto ile yazılmalıdır.
4. Dipnotlarda aşağıda belirtilen kaynak gösterme usullerine uyulması gerekir:
 - 4.1. Kitap: Yazar adı soyadı; eser adı (*italik*); çeviri ise çevirenin adı (çev.); tahkiki ise (tahk.); sadeleştirme ise (sad.); edisyon ise (ed.; veya haz.); yaymevi; baskı yeri ve tarihi (örnek; İstanbul 2004); cildi (örnek; c. IV); sayfası (s.); sayfadan sayfaya (ss.); Yazma eser ise; Yazar adı; eser adı (*italik*); Kütüphanesi; numarası (no.); varak numarası (örnek; vr. 10b). Hadis eserlerinde varsa hadis numarası belirtilmelidir.

- 4.2. Makale; Yazar adı soyadı; makale adı (tırnak içinde); dergi veya eser adı (*italik*); çeviri ise çevirenin adı (çev.); yayınevi; baskı yeri ve tarihi; cildi (örnek; c. IV); süreli yayım ise (örnek; sayı: 3); sayfası (s.).
- 4.3. Basılmış sempozyum bildiri ve ansiklopedi maddeleri; makalenin referans verilmiş düzeniyle aynı olmalıdır.
- 4.4. Dipnotlarda ikinci defa gösterilen aynı kaynaklar için; sadece yazarın soyadı veya meşhur adı; eserin kısa adı; cilt ve sayfa numarası yazılır.
- 4.5. Arapça eser isimlerinde; birinci kelimenin ve özel isimlerin baş harfleri büyük; diğerleri küçük harflerle yazılmalıdır. Farsça; İngilizce; vb. diğer yabancı dillerdeki ve Osmanlı Türkçesi ile yazılan eser adlarının her kelimesinin baş harfleri büyük olmalıdır.
- 4.6. Ayetler sure adı; sure no / ayet no sırasına göre verilmeli (örnek; el-Bakara; 2/10).
- 4.7. Dergimizde kullanılan bazı genel kısaltmalar: bakınız (bk); karşılaştırınız (krş.); adı geçen eser (*age*); Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (*DLA*); MEB İslâm Ansiklopedisi (*LA*); Kütüphane (Ktp.); numara (no.); ölümü (ö.); tarihsiz (ts.); aleyhi's-selam (s.).